

EL MAPA SANITARI, DOS ANYS DESPRÉS

Joan R. Villalbí

La publicació del *Mapa Sanitari de Catalunya*, elaborat durant l'any 1979, marca un punt d'inflexió en el desenvolupament sanitari de Catalunya: en efecte, constitueix el primer inventari exhaustiu de recursos físics i humans fet al país, en la seva vessant mèdico-assistencial, tant a nivell primari com hospitalari (excloent els llits per a malalts crònics), i pel que fa als serveis veterinaris, de farmàcia i de medi ambient.

Abans de fer una anàlisi dels continguts del Mapa, cal situar-lo en el seu context: quan comença la seva elaboració la Generalitat Provisional és tot just engegada, encapçalada per l'anomenat "Govern d'Unitat" dirigit pel Senyor Tarradellas. A la Conselleria de Sanitat hi seu un militant del partit comunista. És aleshores que es publica al *Boletín Oficial del Estado* un decret que afecta tot l'Estat, pel qual s'encomana a unes comissions provincials l'elaboració d'un mapa sanitari de cada província. En cada mapa es recolliran la totalitat dels recursos sanitaris provincials. Les comissions podran formular propostes, que potser tindran en el futur un caràcter indicatiu. La Generalitat de Catalunya no va acceptar aquesta normativa del ministeri, i es van produir unes negociacions, que van culminar amb la vinguda del ministre de sanitat del govern de Madrid a Barcelona. El resultat d'aquest regateig fou l'encàrrec a la Conselleria de Sanitat de la Generalitat d'elaborar un mapa, únic per a tot el territori català. En aquell moment, en què no s'han efectuat traspassos a la Generalitat de l'Estat ni de les Diputacions, i en què el patrimoni sanitari de la Diputació de Barcelona, presidida pel President de la Generalitat, no està tampoc sota el control de la Conselleria del Doctor Espasa, el mapa Sanitari es converteix en la principal feina pendent per a la Conselleria de Sanitat, mentre espera uns encara hipotètics traspassos. Aquest fet fa que el Mapa esdevingui un tema presentat i representat arreu amb un èmfasi notable, tant per la Conselleria com pels grups polítics que hi són presents.

Prop d'un any més tard es publica el Mapa, sota dues formes diferents: com a Decret al *Diari Oficial de la Generalitat* i com a llibre editat per la Generalitat amb el títol *La Sanitat a Catalunya*. Ambdues formes mantenen discrepàncies, que no ens interessa tractar aquí. Pel que fa al seu contingut, després d'un es consideracions prèvies, es presenta un inventari de recursos, amb un accent molt marcat sobre els aspectes mèdico-assistencials, i posteriorment passa a desgranar propostes. Aquestes s'articulen al voltant d'una premisa bàsica, que és l'Àrea Sanitària, que constitueix un intent de racionalització de la distribució i la gestió dels equipaments. L'Àrea Sanitària es perfila com a entitat territorial, regida jeràrquicament, dotada de tots els equipaments sanitaris, i per tant de serveis d'assistència primària i hospitalària, i també de serveis de Salut Pública, dirigits a l'acció sobre el medi ambient i la col·lectivitat. Posteriorment es fa una proposta més detallada de les necessitats que haurà de cobrir cada una de les diverses Àrees Sanitàries.

El Mapa com a tal té per tant dues vessants: una d'inventari de recursos, l'altra de planificació. Passem a comentar-ne alguns aspectes.

Com a inventari, el mapa recull prou bé la situació del moment en què fou fet, i això ja és molt, ja que abans no n'hi havia cap. Evidentment, no té present els aspectes qualitatius, es tracta d'un inventari tipus "estadillo", però això és d'altra banda prou lògic: es fa difícil de creure que la realització d'un balanç de la situació valorant aspectes qualitatius fos possible en el moment en què es va fer. A més, el mapa fa unes propostes per al futur, unes propostes de planificació, construïdes entorn de la definició geogràfica de les Àrees. Encara que algunes d'aquestes han estat contestades, com ha succeït al Priorat, la seva delimitació correspon als criteris d'accessibilitat física i és més aviat "enginyeril". Ara bé, el Mapa sembla haver ignorat en la seva confecció la necessitat de serveis que té la població concreta de cada territori, que ha estat tractada potser de forma molt més homogènia del que és. Això resulta parcialment comprensible, ja que de fet no disposem de gaires dades que ens permetin calcular les necessitats assistencials de la població. Però la Generalitat no va assumir la tasca de millorar aquestes dades, cosa que les seves competències, cal dir-ho, tampoc no li permetien assumir. Cal tenir present que la consideració d'aquestes variables podria exigir en el futur canvis en les formulacions que fa el Mapa.

En tot cas, el Mapa queda com una fita. Serà una referència en el futur. Amb tots els seus defectes, s'ha elaborat extrapolant dades d'altres països i consultant els professionals sanitaris i representants polítics de totes les comarques. Possiblement respon bé al que era possible de fer en les condicions del seu moment. Les actuals circumstàncies, després del rellevament a la Conselleria que va comportar la victòria de Convergència i Unió en les eleccions catalanes, semblen indicar que la posta en pràctica de les seves propostes quedarà indefinidament ajornada: el Parlament Català encara no ha discutit sobre planificació sanitària, ni terminis, ni etapes per a la seva aplicació. Això fa pensar que, en el fons, *el que queda del Mapa* és allò que era originàriament: un inventari de recursos i algunes orientacions indicatives per al futur. Però les circumstàncies polítiques i les migrades capacitats d'actuació de la Generalitat en el moment de la seva confecció semblaven convertir-lo en el primer pla quinquennal de la Conselleria de Sanitat. No ho ha estat mai, ni ho podia ésser. Cal recordar que l'Estatut vigent no permet a Catalunya més que la gestió dels recursos sanitaris, i mai no la pràctica d'una política sanitària pròpia i diferenciada de la de la resta de l'estat. Però tots els qui treballem en el camp sanitari creiem que, malgrat les seves mancances, després del Mapa no serà possible continuar amb el grau d'improvisació i pastifejada a què el desenvolupament (?) sanitari dels darrers anys ens havia anat acostumant. I això no tan sols pels seus continguts concrets, sinó pel que la seva elaboració va comportar de canvi d'estil i de metodologia respecte a temps anteriors, que volem creure totalment depassats.

BIBLIOGRAFIA

1. ARTIGAS, JOSEP, *El Mapa Sanitari: Objectius i Contingut* Debat, 7: 5-14, Barcelona, Centre d'Estudis Socialistes, 1980.
2. Boletín Oficial del Estado, Real Decreto 2221/1978 de 25 de Agosto, por el que se establece la confección del Mapa Sanitario de territorio nacional.
3. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, Decret de la Presidència de 15 de Gener de 1979, que faculta el Conseller de Sanitat i Assistència Social per a prendre decisions per a l'elaboració del Mapa Sanitari de Catalunya.
4. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, Decret de Gener de 1980.
5. Generalitat de Catalunya, *La Sanitat a Catalunya*, Servei Central de Publicacions de la Generalitat de Catalunya, Barcelona 1980, 330 pàgs.